

VLADNA KRIZA GRE ŽE V ČETRTEK TEDEN

BO SEGNITU USPELO SESTAVITI NOVO VLADO?

V Italiji se te dni odločajo važne stvari - Segnjev program je kompromisen

Vladna kriza v Italiji traja zdaj že tretji teden in, če se Segniju ne posreči sestaviti nove vlade na osnovi novega sodelovanja med krščanskimi demokrati, socialnimi demokrati in republikanci, bo verjetno še dolga. V svetu se dogajajo te dni druge dozdnevno zanimive stvari, ki pritegujejo pozornost javnega mnjenja, kot na primer najprej napovedani in potem preloženi obisk Hruščeva v Franciji, izstrelitev Pioneerja V. v Ameriki, Adenauerjev obisk v Washingtonu, napetost med Izraelom in Egiptom in še marsikaj.

Vse to odvraca celo italijanskega bralca od tega, da bi spremljal razvoj vladne krize v svoji domovini s potrebnim zanimanjem; k temu se pridružuje že od nekdaj opazna brezbržnost italijanskega ljudstva za politično dogajanje, nad katero se prav te dni spet priložujejo resni italijanski listi, kot n. pr. Il Giorno. Vendar se moti, kdor meni, da zadeva ne zasluži posebne pozornosti, češ da gre le za novo spremembo predsednika vlade in da je v bistvu vseeno, če je to Segni, Fanfani, Piccioni ali kdo drugi, ker se v bistvu ne bo nič spremenilo, saj bo vedno ostala Krščanska demokracija na vladi.

NUJNO POTREBNE PREOSNOVE

Dejansko pa se odločajo te dni v Italiji važne stvari. Gre za to, če bo mogoče v doglednem času uresničiti nekatere važne in nujno potrebne socialne, narodnogospodarske in politične preosnove in utrditi demokracijo v Italiji s tem, da se pritegnejo k sodelovanju pri uresničevanju teh reform nove množice volivcev, ali pa bodo zmagali tisti, ki takim preosnovam bodisi iz egoističnih razlogov, bodisi iz idejne bojazljivosti nasprotujejo. Imena zgoraj navedenih politikov Krščanske demokracije pomenijo namreč tudi različna politična mišljenja glede nujnosti in izvedljivosti takih reform v italijanskem notranjepolitičnem življenju.

Kot je znano, Krščanska demokracija ni nekaka »monolitna« stranka, v kateri en sam človek ali majhna skupina vsiljuje vsem drugim svoje mnenje. Sestavlja jo več različnih političnih struj, ki so si v nekaterih programskih točkah zelo navzkriž. Tako imenovanim »fanfanijevcem«, ki predstavljajo socialno naprednejše in odločnejše krilo v stranki, gre za to, da bi bile politične in socialne reforme v Italiji čimprej izvedene, medtem ko se konservativci, za katerih predstavnike veljajo Piccioni, Scelba in drugi, boje, da bi zašla stranka

preveč na levo in da bi zaradi tega začela izgubljati desničarsko usmerjene volivce. Razen tega je ta desnica v krščansko demokratski stranki izpostavljena močnemu pritisku kapitalističnih krogov, ali pa celo zavestno zastopa njihove koristi v okviru stranke in v političnem življenju, zaradi česar nasprotuje zlasti gospodarskim reformam, ki bi prizadele veliki kapital, n. pr. nacionalizaciji električne sile. Hkrati so nekateri med temi desničarskimi krščansko demokratskimi politiki glasniki tistega malodušnega in kratkovidnega mnjenja v določenem delu politično manj prebujenega in občutljivega katoliškega javnega mnjenja, ki se boji socialnih in političnih preosnov, ker zmotno vidi v vsaki reformi nov korak do revolucije in kolektivizma, namesto tisto, kar so take reforme v resnici, namreč jez pred revolucijo in edino uspešno sredstvo proti njej.

PICCIONI JE ODKLONIL MANDAT

Piccioni, ki uživa zaupanje zmernih konservativnih struj v Krščanski demokraciji, je mandat, ki mu ga je ponudil poglavar države, odklonil, češ da se za zdaj ne čuti sposobnega prevzeti take odgovornosti. Spoznal je namreč, da bi bila sestava desničarske vlade v nasprotju s splošnim pričakovanjem v javnosti in z večinsko usmerjenostjo v stranki sami.

Zdaj se že precej dni predsednik dosedanje vlade Segni trudi, da bi z razgovori

določil temelje nove vlade. Segni je v zadnjih letih dokazal, da je previden mož ter zlasti odličen taktik. Dejali bi lahko, da predstavlja v Krščanski demokraciji — sredino v sredini. Nekaterim se zdi še preveč levičarski, kot na primer voditelju liberalne stranke Malagodiju, drugi socialno naprednejši krogi vidijo v njem še najbolj levičarskega med »desnimi sredinci«, v resnici pa odlikuje Segnija velika in redka politična vrlina, namreč realizem. Zaveda se nujnosti nekaterih gospodarskih in socialnih reform, ve pa tudi, da jih je brez spretnega taktiziranja težko uresničiti, čeprav jih zahteva večji del javnega mnjenja. Da se tu brez taktičnih potez ne da nič opraviti, je dokazal Fanfani, ki mu je desnica spretno podstavila nogo in ga prevrnila.

Kakšen je Segnjev program za novo vlado? Kompromisen. In to iz taktičnih razlogov, kot smo že dejali. Vendar upošteva neodložljive nujnosti glede glavnih socialnih in gospodarskih reform. Svoj program je sestavil v dolgih razgovorih s predstavniki socialno-demokratske in republikanske stranke ter s pooblaščenimi predstavniki v lastni stranki. Prepričal se je, da danes v Italiji ni možna drugačna kot tako imenovana sredinsko leva vlada, ki bi temeljila na sodelovanju med Krščansko demokracijo, republikansko in socialno demokratsko stranko, brez Malagodijevih liberalcev, ki jim gre za preprečenje gospodarskih reform, ker so povezani z veliko industrijo.

Katera vprašanja namerava Segni rešiti

Zanimivo je, da je tajnik stranke Moro glede Segnijevega programa takoj izjavil, da nima sicer Krščanska demokracija ničesar proti sodelovanju z liberalci, ne more pa upoštevati njihovih programskih zahtev, ker kot resnična ljudska stranka čuti več sorodnosti s sredinsko-levima strankama socialne demokracije in republikancev. Zdi se torej, da je Segnjev program za krščanske demokrate sprejemljiv in bo tako on sestavil novo vlado, če ne nastopi v zadnjem hipu kaj nepredvidenega, česar ni mogoče v parlamentarni in demokracijski politični igri nikoli izključiti.

Segni sam je vodstvu svoje stranke razložil program, ki bi ga označili na kratko takole: v protikomunistični usmerjenosti vlade ne bo nobenih sprememb z ozirom na dosedanje politiko; glede politike v okviru atlantske skupnosti: nobenih sprememb; uvedba referendumov glede važnih notra-

nepolitičnih odločitev; ustanovitev posebne dežele Furlanije-Juljske krajine; svoboda zasebnega šolstva, kar bi prišlo prav zlasti katoliškim šolam. A tu ima Segni težave z drugima dvema strankama, zlasti z republikanci, ki hočejo samo državno šolstvo.

Važen je njegov gospodarsko - socialni program: izboljšanje »zelenega načrta« za razvoj kmetijstva in reforma konzorcijev za bonifikacijo, dopolnitev protimonopolnega zakona z zakonom o delniških družbah, izvedba deželnih načrtov za industrializacijo, od države določene cene za električno silo, državni monopol za jedrsko silo, sprejetje zakona za »zazidljiva zemljišča« ter gradnja ljudskih hiš, zmanjšanje cene sladkorja za 25 lir pri kilogramu. Program upošteva še razne druge reforme, zlasti glede davčne politike.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

Nedelja, 20. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj, kronika 7 dni v Trstu; 15.40 Vokalni oktet Planika; 17.00 Mož sprave, veseloigra v enem dejanju. (Samy Fayad - Mirko Javornik). Igrajo člani RO; 18.40 Zbor Ljubljanskega zvon; 21.00 Pesniki in njih stvaritve - Fran Gestrin (Vinko Beličič); 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 21. marca, ob: 18.00 Oddaja za najmlajše - Medvedek Spak, radijski zgodba. (Angelo Cerkenik - Franc Smole). Igrajo člani RO; 19.00 Šola in vzgoja - Ivan Teuerschuh: Premalo ali preveč samostojnosti med mladino; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Rossini: Seviljski brivec, opera v dveh dejanjih.

Torek, 22. marca, ob: 18.00 Radijska univerza - Janko Košir: Osnove sodobnega kmetijstva - Hrana rastlin; 19.00 Postno predavanje - Janez Vodopivec: Cerkev - podoba božje modrosti v oznanjevanju Evangelija; 21.00 Ilustrirano predavanje - Mirko Javornik: Tuje jadro na obzorju - »Prigode morskih razbojnikov od praveka do danes« - L'Olonais, ali od sužnja do admirala; 22.00 Umetnost in življenje - Edvard Traven: Münchensko kulturno pismo; 22.15 Jugoslovanski skladatelji - Saša Lajovic (Pavle Merku).

Sreda, 23. marca, ob: 18.00 Bližnja in daljna smučišča - Rafko Dolhar: Vitranc, Tamar in Jalovec; 18.40 Vokalni kvintet Niko Štritof; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starec); 21.00 Devinski sholar, zgodovinska povest. (Alojz Rebula - Zora Tavčar). Igrajo člani RO.

Cetrtek, 24. marca, ob: 18.00 Radijska univerza - Franc Orožen: Življenje Asircev in Babiloncev - Zabave vladarjev; 18.25 Slovenski folklorni ansambl; 19.00 Širimo obzorja - Josip Tavčar: Sprehodi po tržaških muzejih: Muzej Mario Morpurgo de Nilma e Stavropulos; 21.00 Obletnica tedna - Dušan Pertot: 100-letnica rojstva skladatelja Huga Wolfa. Približno ob 21.50: Iz sodobne književnosti - Ruda Jurčec: Razočaranja Georgesa Bernanosa.

Petek, 25. marca, ob: 18.00 Radijska univerza - Miran Pavlin: Kemija razkriva zlorabe živil - Zdravju škodljive snovi sladkornih proizvodov; 19.05 Postno predavanje - Mirko Humar: Cerkev - božja luč, ki sveti v temi in nejasnosti tega sveta; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika - Aljoša Vesel: Sedanje in bodoče perspektive avtomobilskih motorjev; 22.20 Koncert tenorista Mira Brajnika, pri klavirju Claudio Gherbitz; na sporedu so Prohaskovi, Ravnikovi, Poličevi, Adamičevi in Pavčičevi samospevi.

Sobota, 26. marca, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.00 Koncert operne glasbe, ki ga vodi Alfredo Simonetto s sodelovanjem sopranistke Line Pagliughi in baritonista Rolanda Paneraia, igra ork. Italijanske Radiotelevizije iz Milana; 16.00 Dante Alighieri: Božanska komedija - Vice, 19. spev - pripravil: Boris Tomažič, prevod: Alojz Gradnik; 17.00 Vaški kvintet; 18.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 20.40 Zbor Vinko Vodopivec; 21.00 Novotar, enodejanka. (Roberto Bracco). Igrajo člani RO.

Tardini želi odstopiti

Kardinal Domenico Tardini, ki že dolga leta vodi državno tajništvo pri sv. stolici, je včeraj v razgovoru s časnikarji izjavil, da namerava odstopiti. »Pri 72 letih«, je dejal kardinal, »je človek star. Poleg tega boleham za poapnenjem žil, k čemur se pridružujejo še druge bolezni«.

Kardinal je zbolel že ob smrti Pija XII., pred dvema meseca pa se je njegovo zdravstveno stanje znatno poslabšalo, tako da ni mogel opravljati svojega dela. O odstopu državnega tajnika bo sicer odločil papež Janez XXIII., a je verjetno, da bo njegovi želji ugodil.

Kardinala Tardinija poznajo tudi tukajšnji Slovenci, ker je kot državni tajnik odgovoren za politiko, ki jo Cerkev vodi do narodnih manjšin.

Opomin mogočnikom iz Nagasakija

Dne 13. marca se je v neki bolnišnici v japonskem mestu Nagasaki rodila deklica brez možgan. Dogodek je pretresel svet bolj kot potres v Agadiru ali vest o kaki drugi strahotni nesreči. Vsi listi ne glede na politično usmeritev so objavili to novico s pomenljivim in stvarnim komentarjem, ki pa je prav zato tembolj grozen: kar se je zgodilo, je posledica atomske bombe, ki je padla leta 1945 na Nagasaki. Ubila je skoro tretjino prebivalcev - 73.884 od 252.630. Ogromno število pa je bilo poškodovanih, zlasti opečenih. A tudi pri tistih, ki so ostali dozdnevno nepoškodovani, so se s časom pojavile hude posledice, zlasti krvni rak in neplodnost.

Mnogim so se rodili nenormalni otroci. Takih rojstev je bilo od leta 1945 do danes

že blizu 5 tisoč. V 36 primerih so prišli na svet otroci brez možgan v lobanji. Toda rodili so se že mrtvi, ali pa so umrli takoj ob rojstvu. Zdaj se je prvič zgodilo, da je tak otrok živel okrog 24 ur.

Zadnji dogodek pomeni strašen in nujen opomin mogočnikom, da se ne smejo posluževati atomske sile v uničevalne namene. Uničevalna sila atomske bombe se kaže še zdaj, po 15 letih, in sicer na ljudeh, ki so bili še otroci, ko je padla atomska bomba.

Nesrečna mati otroka brez možgan je imela takrat šele 13 let.

Milovan Džilas

Milovan Džilas, bivši podpredsednik jugoslovanske vlade in dolgoletni sodelavec maršala Tita, ki je bil obsojen na 9 let ječe, ker je izdal v inozemstvu knjigo »Novi razred«, je iznenada zbolel. Vlada je dala nalog, da ga iz Sremske Mitrovice prepelejo v Beograd, kjer je bil v ponedeljek operiran na slepiču.

Adenauer predlaga plebiscit

Nemški kancler Adenauer se te dni nahaja v Ameriki, kjer je imel razgovore s tamkajšnjimi državniki. Njegov obisk je v zvezi z bližnjim sestankom na vrhuncu, na katerem se bo med drugim odločala usoda Berlina. Adenauer se zaveda, da zahodnjaki nimajo o tem vprašanju povsem enotnega stališča in je zato želel dobiti od Eisenhowerja vsaj zagotovilo, da zapadnjaki ne bodo pristali na takšno rešitev, ki bi bila v nasprotju z voljo prizadetega ljudstva.

Eisenhower je glede Berlina dal nemškemu kanclerju zaželeno zagotovilo, medtem ko se zdi, da državnika nista dosegla popolnega sporazuma glede zedinjenja obeh Nemčij.

Adenauer je časnikarjem izjavil, da je zelo zadovoljen s potekom razgovorov. Glede Berlina je pa dal nov predlog: še pred sestankom najvišjih naj se prebivalstvu zahodnega Berlina omogoči, da se z ljudskim glasovanjem izjavijo, ali so za ohranitev sedanjega stanja ali ne. Gre vsekakor za spretno potezo starega državnika, ki je ni mogoče omalovaževati.

Furlanija - Julijska krajina brez Trsta?

V tržaški javnosti je te dni vzbudila veliko pozornost vest, da je ministrski predsednik Segni v program nove vlade sicer vključil ustanovitev samoupravne dežele Furlanije - Julijske krajine, a brez Tržaškega ozemlja.

Tukajšnja Kršč. demokracija je vest zanimala, toda prvak socialistične stranke Nenni je tržaškim tovarišem sporočil, da mu je Segni te dni res govoril o deželi brez Trsta. Proti takšni rešitvi so odločno protestirale vse levičarske stranke. Kaj v resnici Segni namerava, pa se bo gotovo zvedelo v kratkem.

TAJINSTVEN TAT

Gospe Giovanni Beduschi v Milanu je 18. februarja zmanjkal prstan, vreden milijon lir. Vse preiskave policije so ostale brezuspešne in že so hoteli vse opustiti, ko se je pri okrađeni gospe javil duhovnik. Neka oseba mu je v spovednici in pod spovedno tajnostjo izročila ukradeni prstan s prošnjo, da ga vrne lastnici.

PROMETNE NESREČE V JANUARJU

Odkar je izšel novi prometni zakon, se število prometnih nesreč ni bogve kako znižalo. Januarja lanskega leta je našlo v Italiji na cestah smrt 470 ljudi, letos v istem mesecu pa 436. Pač pa se je znatno povečalo število ranjenecv: lani januarja se jih je ponesrečilo 10.014, letos v istem času pa 431 več.

Bo Segniju uspelo sestaviti novo vlado?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kompromisnost Segnijevega vladnega programa se izraža zlasti v predlogu, naj bi država preko posebne ustanove nadzirala in določala cene električne sile, s čimer je odložena nacionalizacija virov električne sile, kot zahteva levica, in v političnem pogledu s tem, da program ne govori o kakem razširjenju vladne večine s pritegnitvijo Nennijevih socialistov v vlado ali s posrednejšim sodelovanjem z njimi pri zagotovitvi vladne večine. Vendar je iz vsega razvidno, kako Segni računa, da bodo socialisti vendarle tako ali tako podprli vlado, da je ne zade-

ne usoda Fanfanija, ki je padel zaradi tako imenovanih »prostih strelcev«.

Seveda pa ostaneta odloženi vprašanji še vedno glavna in najnujnejša problema italijanske notranje politike, ki ju bo treba prej ali slej rešiti in ju ne bo moč vedno na novo obiti. Ti zadevi - nacionalizacija pogonskih virov, ki jih zdaj po mili volji izkorišča Konfindustrija - ter udržitve italijanske demokracije s pritegnitvijo Nennijevih socialistov v vlado - pa bo morala rešiti Krščanska demokracija predvsem sama med seboj in tako so v njej na vidiku še hudi notranji spori.

A. C.

Kreisky in Gschnitzer na obisku v Beogradu

Avstrijski zunanji minister Bruno Kreisky in državni podtajnik Gschnitzer sta včeraj dospela na tridnevni uradni obisk v Beograd. Državnika sta v zadnjem času bila v Londonu, Parizu, Varšavi in Bonnu, z obiskom v jugoslovanski prestolnici se pa zaključijo njuno potovanje po glavnih državah Evrope.

Srečanje z jugoslovanskimi državniki se pa bistveno razlikuje od prejšnjih obiskov. Kajti medtem ko med Avstrijo in že obiskanimi državami ni nerešenih vprašanj in so zato Kreiskyjeva pota imela v glavnem za cilj, najti razumevanje in morebitno pomoč v boju za nemško manjšino v Italiji, obstoje med Jugoslavijo in Avstrijo važni odprti problemi. Od teh je gotovo najvažnejše vprašanje slovenske manjšine na južnem Koroškem in Štajerskem in hrvatske manjšine na Gradiščanskem.

Najvažnejši obisk

Avstrijci se zavedajo, da ne morejo z uspehom iskati v svetu podpore za svoje južnotirolske brate in Italiji očitati, da ne spoštuje in izvaja prostovoljno sprejetih obveznosti, če sami še slabše ravnaajo z manjšinami v svoji državi. Že same koristi,

ki jih Avstrija zastopa, torej nujno zahtevajo, da doseže z Beogradom sporazum. Kajti v nasprotnem primeru Kreisky in Gschnitzer ne bosta pred svetovno javnostjo veljala kot zaščitnika zatiranih narodnih manjšin, temveč ju bo treba oba postaviti na zatožno klop.

Iz tega izhaja, kako se njuno sedanje potovanje korenito razlikuje od prejšnjih in je hkrati najvažnejše.

Izvajanje člena 7 državne pogodbe

Avstrija se je obvezala zaščititi slovensko in hrvatsko manjšino v členu 7 državne pogodbe, ki so jo podpisale tudi zavezniške države. Da se ta določila ne izvajajo, nima smisla ponavljati, ker smo o tem že neštokrat pisali. Jugoslovani bodo zato od Kreiskyja gotovo zahtevali, naj njegova vlada prične končno izpolnjevati prevzete obveznosti, in sicer, kar je zelo važno, v skladu z duhom določil 7. člena pogodbe.

Kaj in kako bosta avstrijska državnika odgovorila, bomo morda zvedeli že čez nekaj dni.

Danes je le gotovo, da bosta sosedni državi podpisali pogodbo o malem obmejnem prometu vzdolž jugoslovansko - avstrijske meje in se morda zedinili glede vojne odškodnine in drugih gospodarskih vprašanj. Avstrijska državnika bo sprejel tudi Tito.

— • —

POTRES V JUGOSLAVIJI

V soboto opoldne je zvezno jugoslovansko republiko Makedonijo udaril hud potres. Največja škoda je doletela mesti Gostivar in Tetovo. V Gostivarju je bilo poškodovanih več sto hiš. V Tetovu, kjer je 70 odstotkov zgradb prizadetih, je veliko škodo pretrpela ondodna tovarna tekstila: ranjenih je bilo 23 uslužbencev. V neki okoliški vasi je pod ruševinami izgubila življenje ena ženska. Natančno število vseh ranjenih še ni znano. — Potresni sunek je bil tako močan, da so ga zabeležili celo v 1900 km oddaljeni Moskvi.

Razmere na Siciliji

Torinski dnevnik La Stampa je poslal posebnega dopisnika v mesto Mazzarino na Siciliji, kjer je policija pred kratkim zaprla štiri redovnike, obtožene, da so pošiljali premožnejšim osebam v mestu grozilna pisma, s katerimi so izsiljevali milijonske vsote denarja. Takšno pismo je prejel tudi neki lekarnar, a ker se je uprl izsiljevanju, je lepega dne zgubil življenje.

Mesto Mazzarino šteje 19 tisoč prebivalcev in je oddaljeno okrog 40 km od Caltagirone, rojstnega mesta bivšega ministrskega predsednika Scelbe. Že leta je v Mazzarinu okrog 2 tisoč brezposelnih; v kmečki okolici je precej orne zemlje, povečini še vedno v lasti maloštevilnih veleposestnikov. Izmed teh je najbolj znan neki Bartoli, čigar posestvo je do leta 1947 obsegalo 3.500 ha. Tedaj so 2.500 ha razdelili kmetom, a veleposestnik je le obdržal ostalih tisoč.

Neverjetna zaostalost

Kako te silno nazadnjaške socialne razmere porazno vplivajo na kulturno raven prebivalstva, spoznamo iz naslednjega: dopisnik je ugotovil, da se v Mazzarinu lahko kupijo domala vsi italijanski dnevniki, a dnevno v vsem mestu prodajo skupno le od 80 do 90 izvodov. Tudi tedniki nimajo boljše sreče, saj se število prodanih izvodov prav tako suče okrog 80 do 90. Zelo zanimivo pa je, da je od tednikov še najbolj razširjen Sorrisi e Canzoni (Smehljaji in pesmi), ki objavlja povečini ljubezenske zgodbe in najnovejše italijanske popevke. Toda tudi ta listič ne razpeča več kot 90 izvodov. Iz tega sledi, da kupuje časnike le pol odstotka prebivalstva.

Glede na tolikšno kulturno in socialno zaostalost ni nič čudnega, če se na Siciliji dogajajo naravnost neverjetni zločini, tako da se včasih mnogi celo sprašujejo, ali je ta dežela res v Italiji.

NOV SATELIT

V petek so Amerikanci spustili z rtiča Canaveral nov satelit, ki so mu dali ime Pioneer V. Novo umetno vsemirsko telo tehta 45 kg in ima v premeru le 65 cm. Ima pa nešteto majhnih vdelenih elektronskih naprav, ki sprejemajo in oddajajo poročila na zemljo.

Satelit se vrti okrog sonca med zemljo in planetom Venero. Soncu se bo približal na razdaljo 66 milijonov milj. Do take bližine ni še prišel noben umetni satelit, zato bo lahko oddajal poročila o sestavi sončne oble in o krožni poti Venere.

Znanstveniki pričakujejo od Pionirja V. predvsem poročila o magnetnih silnicah v visokih plasteh zemeljskega ozračja. Z izkoriščanjem magnetne sile bo namreč mogoče spuščati v vsemirje raketne izstrelke brez posebnih pogonskih sredstev, kar je predstavljalo doslej največjo oviro za plete na druge svetove.

SLOVENSKI PLANINCI NA HIMALAJO

V torek je iz Ljubljane odpotovala sedemčlanska planinska odprava, ki bo čez približno en mesec skušala splezati na enega večjih vrhov Himalajskega pogorja v Indiji. Odpravo vodi Stane Kersnik, ostali člani so: Ante Mahkota, Aleš Kunaver, Marjan Keršič — Beljač in Ciril Debeljak. Spremljata jih še zdravnik dr. Andrej Robič in časnikar Zoran Jerin.

Planinci so se na Reki vkrcali na ladjo Velebit, ki dospe v Indijo čez 17 dni. Še nadaljnjih 10 dni pa bo trajala pot do vznožja himalajskih vrhov. Gre za važen dogodek v zgodovini slovenskega planinstva, saj bo na Himalaji preizkusilo svoje moči in pokazalo svetu svoje sposobnosti.

VSEUČILIŠČE V TRSTU

Na tržaškem vseučilišču je letos vpisanih 2.965 slušateljev, in sicer 430 več kot prejšnje leto. Največ visokošolcev (815) je na ekonomski fakulteti, 673 jih je na znanstveni, 299 na filozofsko-literarni in 207 na pedagoški fakulteti. Moderne jezike pa študira 160 akademikov.

Nikita Hruščev je zbolel

Hruščev, ki bi 15. t. m. moral priti v Pariz na uradni obisk, je nenadoma zbolel za gripo. Zdravniki izjavljajo, da bo bolezen trajala približno osem dni. Zato so morali obisk preložiti od 15. na 23. marec, kar je povzročilo Francozom nič manj kot eno milijardo in dvesto milijonov frankov škodo.

Jezijo se zlasti hotelirji, pri katerih so komunistična stranka in vlada naročili na tisoče sob v Parizu in ostalih mestih, skoz katero je imel Hruščev potovati. Najimennitnejši francoski kuharji so pripravljali izbrane obede, ki za sedaj odpadejo. Na tisoče cvetlic je bilo pripravljenih za okrašitev uradnih hiš in mnogih ulic. Neštetilne rdeče zastavice s srpom in kladivom so morale biti odstranjene do prihodnjega obiska.

Vlada je mobilizirala dvajset tisoč policistov in šestnajst tisoč policijskih uradnikov. Večina veruje, da je Hruščev res zbolel. Drugi mislijo, da je vmes tudi nekaj politike, ker se Hruščev ni strinjal z vsemi točkami sporeda pri obisku. Tako n. pr. ni hotel iti v Alžirijo, ker ni hotel vzbudi-

ti v arabskem svetu suma, da odobrava najnovejšo De Gaullovo politiko v severni Afriki. De Gaulle pa ni bilo ljubo, da hoče Hruščev obiskati razna proletarska središča. Tako bo obisk v Franciji trajal nekaj dni manj, kakor je bilo prvotno določeno.

— • —

ZRTVAM V SPOMIN

V zloglasnem taborišču Dachau, kjer je umiralo tudi toliko naših ljudi, bo bavorska deželna vlada v kratkem pričela z deli, da se kraj nesrečnega spomina spremeni v dostojen spomenik nesrečnim žrtvam nacističnega nasilja.

Tako bodo podrli vse barake, kjer so prebivali jetniki, razen štirih, ki bodo spremenjene v muzej. Do mednarodnega evharističnega kongresa, ki bo konec poletja v Münchenu, bodo sredi bivšega koncentracijskega taborišča zgradili spominsko cerkev. Za to delo si najbolj prizadeva münchenski pomožni škof msgr. Neuhauser, ki je bil med vojno tudi zaprt v Dachau.

Tržaškega

Tržaški občinski svet:

RAZPRAVA O GOSPODARSKEM NAČRTU

V ponedeljek je bila seja občinskega sveta, ki je nadaljeval razpravo o predlogu gospodarskega načrta za leto 1960-61. O tem je govoril tudi svetovalec dr. Dekleva, ki se je zlasti zavzel, da bi v načrt vključili več del, katera naj se izvršijo v predmestjih ter na podeželju. Obširno je govoril o potrebah Barkovljanov, Bazovcev in prebivalcev iz Padrič ter Gropade, ki že leta čakajo, da občina temeljito uredi nekatere ceste. Odločno se je pa zavzel, da bi občina še to leto zgradila javno kopališče in pralnico za Prosek in Kontovel ter javno pralnico v Lonjerju.

Vprašal je nadalje odbor, zakaj ni v načrtu predvideval postavke za zgradnjo občinskega zabavišča za slovenske otroke pri Sv. Jakobu.

V začetku se je vprašal za besedo tudi dr. Agnetto ter zahteval, naj župan posreduje, da bi na naše ozemlje raztegnili zakon, ki predvideva, da smejo zavarovanci bolniške blagajne sami izbirati zdravnika, kot se že dolgo dogaja v drugih pokrajinah države. Zatem je obrazložil potrebo, da se devinsko-nabrežinska občina ponovno priključi okrajnemu sodišču v Trstu, kamor je spadala, dokler je niso leta 1956 podredili sodišču v Trzinu.

Devin:

NOVA LJUDSKA HIŠA

Občinski svet je v petek sklenil odstopiti brezplačno Ustanovi za gradnjo ljudskih hiš tisoč kv. m zemljišča, ki se nahaja za devinsko osnovno šolo, da se na njem zgradi 9-stanovanjska ljudska hiša. Za ta dela je določenih 22 milijonov lir, gradnjo poslopja pa bodo v najkrajšem času oddali na dražbi.

Svet je dal na razpolago zemljišče v Devinu, ker želi, da dobijo dostojno stanovanje predvsem domače družine, ki danes bivajo v povsem nezdruvanih prostorih. Če bi ta stavba bila na razpolago samo družinam iz naše vasi, bi bilo stanovanjsko vprašanje pri nas tako rekoč rešeno. Videli pa bomo, če bodo pri dodeljevanju stanovanj upoštevali stališče naših občinskih predstavnikov.

Nabrežina:

ZA RED IN ZAKONITOST

Prejšnji petek se je sestal občinski svet in med drugim razpravljal o poslovanju šolskih kuhinj. Nekateri svetovalci so se namreč pritožili, da v tej dejavnosti ni pravega reda, ker na nekaterih šolah revni otroci prejemaajo toplo hrano, na drugih pa jim tu pa tam darujejo zavoj z različnimi živili, medtem ko bi starši raje videli, da bi vsi otroci opoldne zaužili nekaj toplega. Ugotovljeno je bilo nadalje, da so šolske kuhinje začele letos poslovati znatno kasneje kot prejšnja leta.

Župan in odborniki so pojasnili, da je za šolske kuhinje odgovoren šolski patronat, ki ga že dve leti vodi od šolskega skrbništva imenovan komisar. Do pred tremi leti je kuhinje na šolah upravljala občinska

podporna ustanova, a tedaj je na zahtevo šolskih oblastev — pobuda je baje prišla iz Nabrežine — to dejavnost prevzel odbor šolskega patronata. Po enem letu je pa bil odbor razpuščen in imenovan komisar, ker se je izkazalo, da odbor ne more redno upravljati kuhinj.

Zanimivo je, da po vseh ostalih krajih na Tržaškem kuhinj ne vodijo šolski patronati, temveč občine, ki edine imajo za to delo bodisi usposobljeno osebje bodisi sredstva. Zakaj je v Nabrežini drugače?

Po daljši razpravi je svet soglasno sprejel resolucijo, ki zahteva, naj upravo šolskih kuhinj čimprej spet prevzame občinska podporna ustanova, naj se nadalje ukine komisarska uprava ter naj se takoj imenuje nov odbor šolskega patronata. Ta zahteva je utemeljena, kajti zakon določa, da sme komisar voditi patronat največ šest mesecev, medtem ko njegova služba v Nabrežini traja že dve leti, kar je povsem nezakonito.

Zgonik:

O KMETIJSKI ŠOLI IN DRUGIH VPRAŠANJH

Pred kratkim sta župan Pirc in odbornik Cibic obiskala generalnega komisarja Palamaro ter mu ponovno obrazložila nekatera važna vprašanja, ki pobliže zadevajo našo občino. Naprosila sta ga tako, naj posreduje, da bi bil na zgoniško občino raztegnjen zakon o gorskih pokrajinah, od katerega bi naši prebivalci imeli znatne koristi. Ta zakon namreč predvideva ugodnosti zlasti za kmetovalce, ki imajo pravico, da prejmejo prispevke za razna izboljševalna dela na svojih posestvih.

Dr. Palamara je odgovoril, da je osebno sicer naklonjen raztegnitvi zakona, a da temu nasprotujejo določeni uradi v Trstu. Dokončno odločitev bo vsekakor izdal Rim.

Občinska zastopnika sta nadalje ponovno zaprosila generalnega komisarja, naj se zavzame, da se zemljiške knjige, ki se nanašajo na zgoniško občino, prenesejo iz Sežane v Trst. Zagotovljeno jima je bilo, da se ta zadeva že rešuje.

Končno sta naša predstavnika obrazložila potrebo, da se v novem šolskem poslopju v Zgoniku ustanovi kmetijska šola, o čemer smo v listu že večkrat pisali.

Iz odgovora dr. Palamare ni jasno razvidno, ali so vsa oblastva spoznala, da je ta zavod zares nujno potreben za obstoj in nadaljnji razvoj kmečkega gospodarstva na našem ozemlju. Generalni komisar je namreč ugovarjal, češ da ne kaže ustanoviti kmetijske šole v Zgoniku, ker naša vas ni za ta zavod primeren kraj, oziroma ni pravo središče kmetijske dejavnosti na Tržaškem. Pripomnil je nadalje, da bi bilo morda bolje ustanoviti kmetijsko šolo na Opčinah ali na Proseku.

Iz tega vsekakor izhaja, da je ustanovitev kmetijske šole še daleč in da se bo treba zanjo še krčevito bojevati. O tem vprašanju pa bi moralo čimprej izreči svojo besedo zlasti Kmetijsko nadzorništvo, kajti njegov molk ni nikakor upravičen.

OBCNI ZBOR KREDITNE BANKE

V nedeljo je bil občni zbor Kreditne banke, slovenskega denarnega zavoda, ki je bil ustanovljen pred približno 3 leti, a je začel poslovati v začetku oktobra lanskega leta. Sedež banke je, kot smo poročali, v novem in sodobnem poslopju v ul. Fabio Filzi 10.

Poročilo upravnega sveta je zadevalo poslovanje od 12. oktobra do 31. decembra 1959, se pravi komaj enajst tednov delovanja, ki se je zaključilo s približno 161.000 lir dobička. Delničarji so z veseljem ugotovili, da je zavod prebil začetne velike težave in da si je že pridobil zaupanje širšega kroga ljudi, kar je najbolj razvidno iz hranilnih vlog, ki stalno naraščajo.

Med razpravo so mnogi prisotni zlasti poudarili, kako je za še uspešnejše delovanje denarnega zavoda nujno, da se mu izda dovoljenje za izvrševanje bančnih poslov tudi z inozemstvom, kar je sicer že predvideno v pravilih, vendar je za njih izvajanje potreben pristanek nadzornih oblastev.

Pri volitvah je bil ponovno izvoljen dosedanji upravni in nadzorni svet.

Beneška Slovenija -

IZ REZIJE

Pred nedolгим je tukajšnje prebivalce hudo pretresla žalostna vest, da si je iz obupa vzel življenje komaj 31-letni Rino Zanetti iz Sv. Jurija. Mladi mož je bil zaposlen kot zidar v Luksemburgu in je za božične praznike obiskal svojo družino. Pred nekaj dnevi bi se bil moral zopet vrniti na delo v tujino.

Revež pa ni mogel prenesti boli, ki mu jo je povzročalo zopetno slovo od mlade ljubljene žene in dveh majhnih otrok. Premagan od hudih srčnih bolečin se je vrgel v prisotnosti prijatelja z mosta čez hudournik Rezijo ter obležal mrtev v kakih 25 m globokem prepadu.

Naj bo dobri Stvarnik nesrečnežu usmiljen sodnik. Vdovi, otrokoma ter ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Prejšnji mesec smo v naši vasi in bližnji okolici imeli precejšnje število smrti.

Na pokopališču v Jeronjščah v sovojenjski občini smo položili k večnemu počitku 36-letnega Ivana Obalo, ki je umrl v čedadski bolnici; en dan po njegovem pogrebu je pa umrl 80-letni Jožef Trušnjak, doma iz Dolenja pri Dreki. Nekaj dni za njim pa je legel v grob 84-letni Andrej Garjup iz Škrutovega. Pogreba se je udeležila množica vasičanov in prebivalcev bližnjih vasi.

Rajnim naj sveti večna luč. Užaloščenim družinam in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Dne 20. februarja je bila pri nas velika »ohcet«. Pri isti družini sta bili dve poroki hkrati; 29-letni Rinaldo Tomazetič je vzel za nevesto Maršcu Lucijo iz Ožjaka, njegova 18-letna setsra Pia pa 26-letnega Rema Tomazetiča iz Orsarije pri Premariacu. Obema paroma želimo znanci in prijatelji obilo zadovoljstva na novi življenjski poti.

Medtem ko je v zadnjem času v ravnini hudo lilo, je v Dreki, Črnem vrhu, Trebilju, Mažerolah in Topolovem spet zapadlo okrog 30 cm snega, v zapadni Beneški Sloveniji pa okoli 20 cm. Zaradi zametov so morali

IZ STEVERJANA

Zaradi hitrih zaščitnih ukrepov se slivavka, ki se je pojavila, kot smo poročali, v Pintarjevem hlevu na Valerišču, ni razširila. Kljub temu so začasno zaprli obmejni prehod pri Klancu, proti bolezni pa so brezplačno cepili vso govejo živino na Valerišču.

Kot je izjavil živinozdravnik, je obolela živina dobro prestala nevarno dobo in že pričela jesti ter se popravljati.

Zahvala

Družina Mikluš iz Grojne se iskreno zahvaljuje vsem, ki so spremili 24-letnega sina Marjana k večnemu počitku. Še posebno se zahvaljuje družinam iz Ščednega in Grojne, ki so za pokojnega darovali vence, ter tistim, ki so poskrbeli za tako lep pogreb. Posebna zahvala naj gre tudi pevcem, nosilcem krste in zlasti g. kaplanu za lep poslovilni govor.

IZ STMAVRA

Prefektura je prejšnji teden odobrila sklep goriškega mestnega sveta o napeljavi telefona in postavitvi javne telefonske govorilnice v naši vasi.

Kanalska dolina

ponekod ukiniti avtobusni promet. Toplomer je nekaj dni kazal tudi 10 stopinj pod ničlo.

IZ SV. LENARTA

Svoj čas smo poročali, da so pričeli graditi cesto, ki bo vezala Podutano z Jagneodom. V resnici so zgradili le 1 km nove ceste nato so morali dela prekiniti, ker je zmanjkalo denarja. Stara cesta, ki veže imenovana naselka, je sicer dolga samo tri kilometre, a je zaradi tega zelo strma; nova pa bo dolga 8 kilometrov, a ne bo tako strma. Prebivalstvo Jagneoda je postalo zaradi dolgega čakanja na novo cesto že nestrpno in se čudi, da se občina ni še pobrigala, da bi se dela zaključila.

V začetku meseca so zopet odprli obmejni prehod v Klinacu in Robedišču.

IZ ČRNEGA VRHA

Sredi februarja je v naši vasi umrla 98-letna Marija Cenčič, vdova Špekonja. Med svojimi mnogimi vnuki je imela tri duhovnike, od katerih sta dva župnika v domačiji, tretji pa je v Forliju. Ob odprtem grobu ji je govoril v slovo domači župnik Ošnjak. Poudaril je, da pokojnica ni bila samo najstarejša ženska Nadiške doline, marveč tudi dobra krščanska mati. Imela je 11 otrok in celo kopico vnukov in pravnukov.

Kakor je bilo zares krščansko vse njeno življenje, tako je bila lepa tudi njena smrt. Do zadnjega trenutka je ohranila prisotnost duha, kot je v svojem življenju vedno prosila dobrega Stvarnika.

Naj sveti plemeniti pokojnici večna luč! Vsem sorodnikom izrekamo globoko občuten sožalje.

IZ ZABNIC

Kanalsko dolino je v zadnjih dneh pokrila nova plast snega. Na Sv. Višarjah ga je nad tri metre, v Fužinah 60 cm, pri nas 70, v Ovčji vasi pa 60 cm. Obdržal se je celo v Pontebi, kjer ga je 10 cm. Tokrat bodo, tako upajo, smučarji prišli na svoj račun. Vzpenjača na Sv. Višarje kljub snegu deluje.

IZ SOVODENJ

Na županstvu v Sovodnjah je na vpogled razglas vojaškega poveljstva, iz katerega je razvidno, da so bile na obsežna zemljišča od Škrlj do izliva Vipave v Sočo raztegnjene vojaške služnosti. Odlok je postal veljaven v nedeljo.

Služnosti se torej ne nanašajo na vas Sovodnje in tudi ne na novo Plesničarjevo hišo za občinskim domom, a meja teče prav za to hišo.

V razglasu so natančno navedene pravice in dolžnosti, ki jih imajo lastniki zemljišč, obremenjenih z vojaškimi služnostmi; na orožniškem poveljstvu pa je razporejen zemljevid, s katerega je razvidna posamezna prizadeta parcela.

Vojaške služnosti hudo omejujejo lastniške pravice in zato tudi vrednost zemljišč. Lastniki ne bodo n. pr. smeli graditi na omenjenem področju novih poslopij in ne podirati starih; prav tako ne smejo saditi visokega drevja, sekati pa ga morejo le, če jim vojaško poveljstvo v Padovi izda dovoljenje.

Zastopniki sovođenjskih kmetovalcev so pred kratkim obiskali prefekta dr. Nitrija in kmetijskega nadzornika dr. Marsana in jima obrazložili položaj ter zahtevali, da jim država izplača primerno odškodnino.

Vprašanje je za našo pokrajino pereče in važno, ker obstoje podobne hude vojaške služnostne obremenitve tudi v krminskem okraju. Zato bi mu morali posvetiti potrebno pozornost tudi pokrajinski svetovalci, poslanci in senatorji ter čimprej predložiti parlamentu primeren zakonski osnutek, ki naj to zadevo pravičneje uredi.

OBČNI ZBOR KMEČKE BANKE

Pred kratkim je bil v Gorici občni zbor Kmečke banke, na katerem je upravni svet poročal o poslovanju tega pomembnega slovenskega denarnega zavoda na Goriškem. Ker gre za edini večji slovenski denarni zavod v goriški pokrajini, saj imajo redke posojilnice na našem podeželju zgolj krajevni pomen, je prav, da je naša javnost seznanjena o njegovem gospodarskem razvoju.

Promet Kmečke banke se je v preteklem letu znatno okrepil, čeprav je bil tudi že v letu 1958 zadovoljiv. Tedaj je znašal 1.100 milijonov lir. Povečanje trgovine s Slovenijo in Jugoslavijo se naravno ugodno odraža tudi v poslovanju edine slovenske banke na Goriškem. V trgovini in nekoliko tudi v industriji se pozna tudi ugoden vpliv obmejnega prometa.

Zelo zadovoljivo se je razvilo pri Kmečki banki stanje hranilnih vlog, ki so se dvignile konec 1959. leta na 261 milijonov lir; od te vsote je na hranilne knjižice vloženih 160 milijonov, 101 milijonov lir pa na tekoče račune. Poudariti moramo zlasti pomen malih vlog, ki so poimenske in segajo lahko največ do 250 tisoč lir; te vloge se obrestujejo po tri odstotke; poslužujejo pa se jih lahko učenci, dijaki in druge določene skupine ljudi. Vezane vloge se obrestujejo do 4%, 0,25 odstotka več kot pri drugih denarnih zavodih. Tudi promet za vnovčenje menic se je okrepil in je znašal lani 179 milijonov lir.

Iz Goriške

Račun izgube in dobička je izkazal 1.795.400 lir dobička, katerega glavni del (1.007.000 lir) je občni zbor sklenil priložiti rezervnemu skladu, ostali del dobička so porazdelili med upravni svet in 76 bančni člani.

IZ JAMELJ

Pred kratkim so v Doberdolu oddali na javni dražbi gradnjo nove šeststanovanjske hiše v Jamljah; prevzelo jo je tržiško gradbeno podjetje Pin, ki je zgradilo že našo novo ljudsko šolo. Zdi se, da bo to podjetje prevzelo tudi gradnjo novega pokopališča v Dolu.

NASTOP FOLKLORNE SKUPINE

V nedeljo je v prosvetni dvorani na korzu Verdi nastopila folklorna skupina Tine Rožanc iz Ljubljane.

Stevilnemu goriškemu občinstvu je priredila nadvse zanimiv kulturni večer. Nastope plesalcev so spremljale dovršene recitacije zlasti šaljivih narodnih pesmi ter izvajanja slovenske, hrvaške, makedonske in srbske narodne pesmi. V plesnih nastopih se je živo odražal značaj naših koroških, gorenjskih, belokrajinskih ljudi; občinstvo je z živahnim ploskanjem odobravalo tudi trojice plesalcev, ki so pokazali narodni ples na srbsko-bolgarsko-makedonski meji. Nič manj niso ugajali občinstvu zelo naporni hrvaški plesi deklet in fantov. V raznih točkah je nastopalo 41 članov ljubljanske folklorne skupine, ki so seveda vsi amaterji; med njimi je tudi precej študentov.

Goriški Slovenci se jim prisrčno zahvalujemo za ves trud, ki ga je povzročilo naporno odigranje tako pestrega in skrbno izbranega sporeda.

USTOLICENJE NOVEGA KANONIKA

V ponedeljek je goriški prošt msgr. Soranzo ustoličil novega kanonika goriškega kapitlja dr. Rudija Klinca.

Po prečitaniu nadškofovega odloka je novi kanonik izrekel po tridentinskem koncilu predpisano veroizpoved ter prisegel na evangelij tudi proti modernističnim zablodam.

Nato so ga spremili na njegov sedež v koru.

Ustoličenja so se udeležili tudi nekateri duhovniki iz bližnje Slovenije, med njimi solkanski in biljanski dekan gg. Simsič in Krapež ter oče gvardijan s Kostanjevice.

SMRT SLOVENSKEGA SODNIKA

V soboto je v Gorici za kapjo umrl upokojeni sodnik dr. Karel Milič, ki se je rodil leta 1877 na Proseku. Pokojnik je služboval tudi v Opatiji in Krminu, več let pa je bil načelnik zapuščinskega oddelka na goriški sodniji. Skupno z drugimi slovenskimi sodniki v Gorici je bil za fašizma leta 1923 premeščen v notranjost države.

Njegove telesne ostanke so po žalnem obredu v cerkvi Sv. Ignacija položili k večnemu počitku v ponedeljek dopoldne.

Naj značajnemu slovenskemu možu sveti večna luč. Njegovi gospe in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dejavnost naših zamejskih pisateljev

M. TURNSEK NATIHEM PIŠE ROMANE

Slovenski pisatelji, ki živijo izven meja republike Slovenije, sorazmerno precej pišejo, le da je težko dobiti točen pregled nad njihovim delom. Njihova dela izhajajo namreč največ po raznih revijah, ki izhajajo v raznih državah in celo na različnih kontinentih. Le manjši del novih stvari izide v knjigi. Najprirednejši in najplodovitejši med temi pisatelji je gotovo Metod Turnšek.

Zdaj pase Turnšek že nekaj let duše kot župnik v Rebrci na Koroškem, nad Podjunsko dolino. Lepa pokrajina in zemlja, tako bogata spominov na nekdanje slovenske čase, mu vzpodbujata ustvarjalno domišljijo, hkrati pa mu nudi samotna vasica sredi gozdov tudi potrební mir, da se lahko osredotoči na pisanje. Odkar živi na Koroškem, piše veliko več kot prej in mnogo obširnejše stvari. Že predlanskim je dokončal dvodelni roman »Med brati«, ki je izhajal v listu »Družina« in ga je bralo okrog četrtil milijona ljudi. Mnogi bralci romana sprašujejo uredništvo omenjenega lista, kdaj bo izšel roman v knjigi. Res pripravlja Turnšek roman tudi za knjižno izdajo, a ga še sproti dopolnjuje in izboljšuje. »Med brati« je napet roman, ki se dogaja med vojno na Koroškem. A to ne bo samo koroški, ampak slovanski roman, saj je toliko slovanskih deportirancev živelo takrat na Koroškem med brati Slovenci. Turnšek skuša dati romanu čimbolj dokumentarno podlago. Vsekakor bo pomenilo to delo velik vzpon nad njegov znani roman »In hrumela je Drava«.

Zadnje leto ima Turnšek v delu ciklus romanov »Višarje«, ki se dogajajo v preteklosti, v času od 1334 do 1360. To bo trilogija, katere prvi del »Marjine gor« je že izšel v reviji »Vera in dom«, drugi in tretji del pa še piše. Sedanje dobo okrog Višarij (v letu 1941 in potem) pa je zajel v delo »Na Višarjah zvonik«. Ta roman že leto dni izhaja v »Družini« in bralcem zelo ugaja.

S temi deli dokazuje Turnšek, da tiči v njem talent epika. »Seveda pa je koroško okolje za ustvarjanje izredno ugodno, ko sem ne samo pri virih slovenske zgodovine, ampak tudi v romantični deželi in med dobrim ljudstvom«, je izjavil Turnšek sam našemu dopisniku.

REVIJA »MEDDOBJE«

V roke smo dobili prvo letošnjo številko slovenske kulturne leposlovne revije »Meddobje«, ki jo izdaja skupina kulturnih delavcev v Buenos Airesu v okviru založbe »Slovenska kulturna akcija«. Z ozirom na oddaljenost od domovine in na težavne razmere, v katerih izhaja, se mora človek kar čuditi, da so jo spravili uredniki s časom na tako raven.

Revija se predstavlja kot precej zajeten zvezek, saj šteje okrog 90 strani. Tudi vsebinsko je pestra in precej zanimiva, zlasti kar zadeva esejistične prispevke, recenzije in zapiske. Glavni sodelavci v tem delu revije so Zorko Simčič, Ruda Jurčec (ta dva revijo tudi urejata), Anton Kacin, Marijan Marolt, Tine Debeljak, Vladimir Kos in Rafko Vodeb. Spisi sodelavcev so prežeti z ljubeznijo do slovenstva, vendar pa izzven nekateri včasih nekoliko akademsko. Čuti se, da so avtorji preveč oddaljeni od domovine in njenega živga utripa. Tako jim je bliže preteklost kot sedanost in laže najdejo kritičen odnos do tistega, kar je bilo, kot do tistega, kar je. Seveda to ne velja za vse prispevke. Iz nekaterih diha živa aktualnost.

Posebnost te številke je ciklus Kocbekovih pesmi, katere je pred meseci oddajala tržaška radijska po-

staja, pa jih je nekdo posnel med oddajo na magnetofonski trak, prepisal (z nekaterimi nebitnimi napakami) in poslal pesniku Rafku Vodebu, ki jih je objavil s kratkim komentarjem. V njem pravi med drugim, da so ga »nagnili k objavi zgolj estetski in narodni razlogi«. Vodeb sam pa v tej številki ni zastopan s pesmimi. Leposlovni del revije je najšibkejši. Precej slabokrvna je črtica Branka Rozmana; manjka mu pravega pripovednega daru ali ga vsaj ne zna razviti, pa tudi navdih. Karel Vladimir Truhlar in Vladimir Kos hlastno iščeta svojim pesmim nove, čim bolj moderne izrazne možnosti, pri tem pa imamo občutek, da miselno in po čustveni sili njune pesmi ne ustrezajo tem formalističnim naporom.

Človek zapre revijo z občutkom, da predstavlja slovenstvo pisateljem, ki sodelujejo pri njej, veliko vrednoto, da pa ga dojemajo nekoliko preveč abstraktno, samo kot odsev iz preteklosti. V reviji oprešamo — razen nekaterih izjem — živih spopadov s sodobnimi problemi. Bralca začudi tudi dejstvo, da se med Slovenci, ki vandrojo danes po vseh celinah, ni pojavil kak močnejši pripovednik, ki bi bil znal zajeti v dober roman nekaj te prostovoljno ali neprostovoljno doživljene epike in eksotičnosti, zlasti še na južnoameriški celine, ki je literarno še tako malo izkoriščena in nudi pisatelju, bodisi potopiscu ali romanopiscu, tako rekoč neizčrpno snov. Edina izjema je doslej Simčič z romanom »Človek onkraj stene«, ki pa je ostal vsebinsko nedokončan, kar je resnična škoda.

E. Z.

Humor na razstavi

Že dvanaestič se bo vršil letos od 20. julija do 20. avgusta v Bordigheri na italijanski Rivieri »Salon humorja«, zborovanje humoristov in karikaturnistov iz raznih držav, ki bo pa letos na višji umetniški ravni kot doslej. Zborovanja se bodo udeležili risarji 30 narodov. Okoli sto risarjev bo razstavilo svoja dela, med drugim prvič tudi sodelavci sovjetskega šaljivega lista »Krokodil« in kitajski humoristi. Predvidena je tudi posebna razstava del Angleža Gerarda Hoffnunga, ki se je nedavno smrtno ponesrečil.

Največji knjižni sejem

Največji knjižni sejem na svetu ima zelo staro izročilo: V Frankfurtu ob reki Meni, kjer so delovali iznajditelji tiska Gutenberg in drugi, so že ob koncu XV. stoletja začeli razstavljati proizvode črne umetnosti. Zaradi ozkosti čehovskih mostov so knjižne razstave prenesli v Lipsko. Tu se je razvilo do prve svetovne vojne pravo središče tiska, knjigovozništva, knjižnih razstav in sejmov. Lipsko je s knjižnimi sejmi privlačevalo ves kulturni svet.

Po letu 1949 so knjižno središče spet prenesli v Frankfurt. Razstave in sejmi s prodajo naklad na debelo so se močno povzdignili, odkar je prevzelo njih organizacijo Borzno združenje nemških knjigotrgčev, ki ima sredi mesta veliko palačo.

Knjižni sejem in razstava sta bila odprta tudi lani v oktobru. Prireditve se je udeležilo 34 držav z vsega sveta. Razstavili so 70.000 novih knjig v vseh jezikih ter pokazali tudi načine vezave in grafične opreme knjig pri raznih narodih.

Na razstavi so bile zastopane tudi knjige iz Jugoslavije. Organizacijo sta prevzeli Združenje založnikov Jugoslavije in Znanstvena knjigarna iz Zagreba.

Domača kritika se pritožuje — in menda po pravici — da so jugoslovanski razstavljalci opravili svoje delo brez vsake vneme. Niso se tudi pobrigali za propagando, kot na primer Italijani, ki so za razstavo izdali debelo in razkošno revijo.

Slovenske knjige na frankfurtski razstavi pa niti niso prišle do izraza. Bolje kot domačija je našo

»Film« št. 3

Marčna številka slovenske revije »Film« je vsebinsko in po obsegu nekoliko bolj skromna, kot smo je bili vajeni prej. Na ovitku prinaša sliko italijanske igralkice Rosanne Schiaffino, ki se je začela uveljavljati v zadnjem času v italijanskem in francoskem filmu.

Pisana vsebina številke je naslednja: »Dežela petih kontinentov« (tako se imenuje nov hrvaški dokumentarni film, ki prikazuje folklorne zanimivosti Jugoslavije), »Nekateri so za vroče« (ocena tega ameriškega filma, ki doživlja velikanski uspeh po svetu), nadaljevanje vsebine scenarija (v obliki zgodbe) zahodnonemškega filma »Jezni mladeniči«, ki obravnava problem pokvarjene mladine, »Kako je film postal umetnost« — članek Italijana Guida Aristarca, življenjepis Gary Cooperja, poročilo Emila Freliha »Iz filmskega ateljeja v Buenos Airesu«, ocene raznih tujih filmov in novice iz filmskega sveta.

Številka je obilno ilustrirana.

Kulturno prebujenje v Afriki

V Kampali, prestolnici Ugande, so zgradili narodno gledališče, ki ima štiri sto sedežev. Stroške so krili v glavnem zasebniki, nekaj pa je pomagala tudi tamkajšnja vlada iz svojega proračuna. Gledališče je stalo 80.000 funtov šterlingov, to je okrog 150 milijonov lir.

Kot prvo predstavo so priredili pester gledališki večer, katerega spored je obsegal prizore iz Shakespearejevih dram, indijske plesne in folklorne nastope ter glasbo afriških domačinov iz Ugande. S tem so hoteli poudariti namen in nalogo gledališča, to je, da goji in združuje kulturno dejavnost vseh ras, ki živijo v deželi.

Robert Hlavaty kot ilustrator

Naš tržaški akvarelist in risar Robert Hlavaty se je zadnji čas uveljavil kot ilustrator izdaj »Mladinske knjige« v Ljubljani. Te dni smo dobili v roke mladinsko knjižico »Branko, morje in še kaj...« Josipa Ribičiča s Hlavatyjevimi tušnimi risbami. V besedilu Ribičič v kramljavači obliki poučuje otroke, kako se naj vedejo pri morju, da ne zaidejo v nevarnost. Nekoliko slabokrvno besedilo zelo poživljajo posrečene Hlavatyjeve risbe, polne humorja in duhovitosti.

»Mladinska knjiga« bo izdala še več drugih mladinskih povesti s Hlavatyjevimi ilustracijami.

KULturno PRODİRANJE

Iz Moskve prihaja vest, da bo sovjetska vlada še letos ustanovila velik zavod imenovan »Vseučilišče prijateljstva med narodi«. Na ta višji znanstveni zavod bodo sovjeti vabili dijake iz Azije, Afrike in Južne Amerike. Nudili jim bodo brezplačno oskrbo in še mesečno plačo. Učenje je trajalo štiri do osem let. Vzgojali bodo v prvi vrsti inženirje, zdravnike in strokovnjake za industrijske in kmetijske obrate. Letos bo sprejetih okrog 500 dijakov, polagoma pa se bo število zvišalo na 4.000.

Na prvi pogled se zdi, da spada očitno novega moskovskega vseučilišča v okvir kulturnih izmenjav. V resnici pa bo imelo globlje učinke. Doslej so posamezni in redki izobraženci iz Azije in Afrike hodili po vseučiliško izobrazbo na angleške in ameriške šole. Navzemali so se duha zapadnoevropske in ameriške kulture.

Zdaj si pa hoče Rusija z ugodnimi materialnimi ponudbami in podporami zagotoviti vpliv med bodočo vodstveno plastjo v doslej še nerazvitih deželah. Verjetno se ji bo namen po tej poti posrečil. Proti sovjetskemu kulturno-političnemu prodiranju bo skušala tudi Amerika ustanoviti podobne šole na Havajskem otočju.

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

GOSPODARSTVO

S katerimi sredstvi čistimo vino

Ni dvoma, da ljudje najraje pijejo bistro in stanovitno vino svežega in poživljajočega okusa. V gostilnah in vinotokih premnoga vina žal niso taka, ker so motna in imajo plehek okus. Taka vina popravimo s čistili in s tem, da jim dodamo majhne količine soli, predvsem citronove kisline.

Vinskih čistil je na stotine, a najvažnejša in za naše razmere najbolj priporočljiva so naslednja:

Želatina

Želatino prodajajo v trgovini v obliki tankih listov, v tablicah in v zadnjem času tudi v tekočem stanju. Tekočino kar razredčimo z vinom ter zlijemo v sod ter vse dobro premešamo. Želatino v listih ali tablicah pa moramo šele pripraviti. V ta namen zrežemo listke ali tablice v čim manjše kose, na katere nalijemo nekaj navadne mrzle vode, in sicer po en liter na vsake 100 gramov želatine. Želatino pustimo v vodi kakih 12 ur.

V tem času se želatina nabrekne in tedaj vodo odlijemo. Vrhu želatine nato zlijemo desetkrat večjo količino mlačnega vina, ki smo ga prej takole segreli: lonec z vinom postavimo v drugo posodo, v kateri je vreča vode. Vino segrejemo samo do 40 ali 50 stopinj C. Ko smo segrelo vino zlili na nabreklo želatino, začnemo mešati s kakšno leseno žlico, in sicer vedno močneje, tako da se začne brozga močno peniti. Tedaj jo zlijemo v sod z vinom, ki ga hočemo očistiti, in vse dobro premešamo. Priporočljivo je, da s kakim drvom potolčemo po zgornjih dogah soda, da želatina na njih ne ostane.

Za vsak hl vina potrebujemo od 5 do 15 gramov želatine. Manjšo količino želatine uporabljamo samo za meglena vina, večje količine pa za bolj motna.

Želatina sicer hitro učinkuje, vendar je bolje, da vina vsaj še 8 dni ne pretočimo, ker bo želatina v tem času gotovo potegnila na dno vse snovi, ki so povzročile motnost.

Želatina različno vpliva na vino: trpka in zagatna vina postanejo milejša in bolj ubrana, močno barvana pa svetlejša. Če je motno vino imelo milejši okus, mu pred čistilom dodamo čreslovine (tanina), in sicer toliko gramov na hl kot želatine. Čreslovino najprej raztopimo v brentici vina, nato zlijemo v sod in dobro premešamo.

Bentonit

Z bentonitom so začeli čistiti vino šele pred 25 leti. To sredstvo se pa zelo hitro uveljavlja, a samo za bela vina, ker pri rdečih slabi barvo.

Na zunaj je bentonit podoben zdrobljeni španski zemlji, ki je bila do pred kratkim zelo upoštevano vinsko čistilo. Tudi kemična sestava španske zemlje in bentonita je skoraj enaka, saj sta oba sestavljena iz spojin kremenove kisline z aluminijem, železom, magnezijem in apnom. V naravi je mnogo zvrsti bentonita, ki so kot čistilo skoraj enakovredne.

Za čiščenje vina zadostuje navadno 60 do 100 gramov bentonita na hl; če je vino hudo motno, lahko zvišamo količino bentonita tudi na 150 ali celo 200 gramov na hl.

Čistilo pripravimo tako, da vzamemo določeno količino bentonita in 6-krat težjo količino navadne vode. Bentonit stresemo v sito in ga zatem presejemo v vodo. Brozgo pustimo pri miru 24 ur in nato še enkrat dobro premešamo, hitro prilijemo nekaj vina in zlijemo v sod in prav naglo dobro premešamo. Z bentonitom čiščeno vino se zbistri navadno v treh dneh, pretočimo pa ga lahko po 8 dneh.

Mleko

O tem čistilu bi ne pisali, če bi ne vedeli, da ga naši kmetje mnogo uporabljajo, kakšenkrat z uspehom, a še večkrat z neuspehom. To se dogaja, ker ne uporabljajo popolnoma svežega, komaj namolženega mleka in ker se poslužujejo celega mleka. Mleko namreč vsebuje izborne čistilne snovi, a ima tudi tolščo, mlečni sladkor in mnogo bakterij, ki potem ostanejo v vinu in ga kvarijo.

Zato je za čiščenje vina primerno samo sveže mleko, katerega takoj po molži posnamemo s posnemalnikom. Vsakemu hl vina prilijemo po 1 do 1½ litra posnetega

mleka in ves čas vino dobro mešamo ter ga čez dva tedna pretočimo.

Posneto mleko je kot čistilo zelo učinkovito, ker odvzame vinu tudi slabe duhove in okuse. Kljub temu ni priporočljivo, ker prevečkrat ne zbistri dovolj vina in mu odvzame tudi vsak vonj, tako da vino nima okusa, čemur ni mogoče več pomagati.

ITALIJANSKO VINO V ZDA

Izvoz it. vina v ZDA je dosegel l. 1958 vrednost 12 milijonov dolarjev ali 7.45 milijard lir ter se je v primeri z letom 1957 zvišal za 20%, v primeri z l. 1955 pa za 60%. Med vino prištevajo tudi vermut, ki ga Amerikanci imajo zelo radi, zlasti znamko »Martini«.

PREOBILICA V ŠVICI

Proizvodnja mleka v Švici presega za mnogo količino, ki je potrebna za prehrano in za mlekarstvo industrijo. Zato je švicarska vlada svetovala živinorejcem, naj pokrmijo čimveč mleka teletom, in je tudi prepovedala dajati teletom mlečne nadomestke.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 16. marca si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	621—624 lir
avstrijski šiling	23,80—24,20 lir
100 dinarjev	82-85 oz. 94 lir
100 francoskih frankov	123,50—125 lir
funt šterling	1730—1750 lir
nemško marko	148,75—149,75 lir
švicarski frank	143,25—144,50 lir
pesos	7—8 lir
zlat	705—708 lir

ŽENA IN DOM

Spanje je potrebno kot hrana

Zakaj spimo? Ravno tako bi lahko vprašali, zakaj ostanemo budni! Po mnenju znanega psihologa je spanje prvotna oblika človekovega zadržanja, ki jo prekine s tem, da se prebudi. Človek se prebudi zato, da preskrbi telesu potrebno hrano in tudi zato, ker želi opraviti vse, kar smatra za potrebno. Človek, ki bi mu za deset dni onemogočili spanje, bi menda umrl. Človek bi pa brez hrane lahko ostal pri življenju tudi do šest tednov. Iz tega je razvidno, da je spanje za človeka velikanskega pomena.

Koliko spanja potrebuje človek? V starosti od 15 do 50 let spijo ljudje povprečno 8 ur dnevno. Toda potreba po spanju je pri posameznih ljudeh zelo različna. Kaj naredimo, če za osemurno spanje ni dovolj časa? Če je nočno spanje prekratko, je prav, da podnevi poskusimo vsaj za deset ali petnajst minut zatisniti oči. S starostjo pada tudi potreba po spanju. Dojenčki spijo dve tretjini dneva, medtem ko spijo odrasli ljudje od 24 ur le eno tretjino.

Človek najlepše spi, če je v sobi okrog 13 stopinj C toplote in znaša relativna vlažnost zraka 45%. Ni torej dobro, če v zimskem času preveč odpiramo okna.

Za človeka je škodljivo, če ga nenadoma prebudimo iz spanja. Najbolj priporočljivo je, da spečega človeka prebudimo z rahlimi dotiki na odeji, da počasi pride do zavesti. Zdravo in redno spanje človekov organizem krepi in ga varuje različnih bolezni.

Zanimivo tekmovanje angleških gospodinj

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

V LABINU

Zelo surovo je bilo ravnanje fašistov na dan volitev tudi v Labinu, znanem rudarskem središču južne Istre. Tamkajšnji delavci in ravno tako kmetje iz okolice so bili vsi odločno protifašistovski razpoloženi. Razen tega so bili zelo borbeni. Črnosrajčniki so vedeli, da jih ne bodo mogli gnati kot čredo na volišče glasovat za Italijanski blok in da utegne priti v Labinu do krvavih spopadov. Zdel se jim je že uspeh, ako tamkajšnjemu prebivalstvu o nemogočijo, da gre volit.

Zato so se v Labinu, središču Liburnije, poslužili drugačne taktike kot na Cresu.

Na dan volitev so se okoli 11. ure zjutraj pripeljali na tovarnih v mesto, prepevajoči svoje bojne pesmi, ter se zagnali s samokresi in gorjačami na goste vrste volivcev, ki so pred uradnim poslopjem čakali, da oddajo glasove. Množica je bila sestavljena iz delavcev in okoliških kmetov.

80.

Dr. E. BESEDNJAK

UBIT RUDAR

Cilj fašistov je bil, da izženejo volivce iz mesta, kar jim ni bilo težko izvesti, ker so bili do zob oboroženi in jih ni pri tem noben zastopnik oblastev oviral. Prvi so se začeli umikati kmetje ter se vračati na svoje domove. Da bi se obvarovali nesreče, so pa morali hiteti, zakaj nasilneži so jim bili za petami tudi izven mesta. Gnali so jih čez polja in metali za njimi bombe.

Kako je bil položaj nevaren, se vidi po tem, da so fašisti v surovem vrvežu starega rudarja Predencana tako težko ranili, da je bil prepeljan v bolnišnico, kjer je po nekaj dneh — umrl. Ko so fašisti izvršili nasilja, ki so jih imeli v načrtu, in je tekla v Labinu kri, je naposled poseglo vmes vojaštvo, da obnovi red in zaščiti volilno svobodo državljanov.

Vojaki so zastražili volišča, a bilo je prepozno, kajti množice so bile že zapustile Labin in se niso več vrnila v mesto. Pomoč je prišla kot običajno, v trenutku ko se ni dalo nič več narediti. Koliko ljudi je bilo oropanih

volilne pravice, je razvidno iz števil: od 3.400 vpisanih volivcev jih je volilo samo 382. Da je med temi več ko 3000 izgubljenih glasovi bilo zelo mnogo naših, se razume samo po sebi.

V PULJU IN OKOLICI

Zelo značilno je tudi, kako je potekala volilna borba v Pulju, ki je bil pretežno delavsko središče in zato izrazito protifašistično razpoloženo. Tu so črnosrajčniki že 26. aprila vdrli v delavski dom v ulici Carducci ter odnesli iz njega vse, kar se je dalo. Prisotnim so grozili in jih na vse načine strahovali.

Dva dni pred volitvami, 13. maja, je pa pretepaška četa fašistov naskočila delavski okraj Sv. Polikarpa ter z metanjem bomb razširjala strah in zmedo med prebivalstvo. Kako so se oblastva brigala za red in zakonitost, je bilo razvidno že iz letaka, ki so ga fašisti smeli nalepiti po ulicah in se je začel s temle stavkom: »Kdor ne bo glasoval za blok, bo kaznovan!«

MRLIČI GLASUJEJO

Na dan volitev samih so delali silo uradnim predstavnikom nasprotnih strank, tako so pretepli socialisti Alojzija Lucatella, izkazali so se pa tudi kot dobri goljufi. Pri tem jim je pomagala puljska mestna uprava: stavila jim je na razpolago vse tiste volilne izkaznice, ki jih upravičenci iz tega ali drugega vzroka, n. pr. zaradi odsotnosti ali ker so umrli, niso dvignili. Poleg tega so črnosrajčniki izdelovali tudi nove, popolnoma potvorne izkaznice.

Tako so v Pulju volili 15. maja za Italijanski narodni blok mrliči in odsotni izseljenci; na tovarnih avtomobilih so se pa fašisti, opremljeni s ponarejenimi listinami, peljali volit tudi v okolico, tako v Gližnjan, Fazano in druge okoliške kraje. Oblastniki so šli črnosrajčnikom še s tem na roko, da so v imenovanih vaseh (kakor tudi v Premanturi, Medulinu, Pomeru, Sišanu in drugod protipostavno odredili **javne volitve**. Kdor se je temu uprl in hotel v celico, da bi tajno in svobodno glasoval, tega so kratkomalo — pretepli.

ŽUPNIK DOMINIK MAROEVIĆ

Fašisti so si olajševali politični boj tudi na način, da so sebi posebno nevarne in vplivne nasprotnike skušali odstraniti iz kraja že pred volitvami. Tako so se spravili na hrvaškega župnika Maroevića iz Vižnjana, zahtevajoč od oblastev, naj ga izženejo iz fare.

Ker se državna oblastva predržnemu pozivu niso takoj vdala, se je izredni komisar (od vlade imenovani župan) iz Vižnjana, neki Mocibob, obrnil na župnika s pismom, ki ga je vredno omeniti. Imeli smo ga na mizi v uradništvu Edinosti in ga preučevali. Bilo je uradno, ker je nosilo pečat občine. Pod njim, z datumom 19. aprila, je stal podpis »izrednega komisarja Mociboba«.

»Priporočam Vam,« je bilo v njem zapisano, »da se ne norčujete iz vsega, kar se Vam po podpisnem dostavlja in sporoča. Obenem Vas opozarjamo, ker smo Vas že presiti, da se **ne bomo več obračali na oblastva** zaradi Vaše odstranitve, (do katere mora priti v par dneh), temveč da bomo naložili kake-mu **oddelku fašistov, naj stori, kar je potrebno**.«

MOCIBOB IN MOSCONI

Dopis prav žarko osvetljuje tedanje razmere v naših krajih. Od vlade odvisni občinski komisar v Vižnjanu sporoča župniku in z objavo pisma v Edinosti so o tem obveščeni tudi generalni vladni komisar Mosconi in vsi predstojniki, da se **ne bo več pokoril glede Maroevića navodilom državnih oblastev**, temveč ravnal tako, kakor se njemu samemu zdi, da je prav in primerno.

Mocibob naznanja, da bo svoj naklep izvedel s pomočjo fašistov, to je zasebnikov, kateri bodo naredili z župnikom, »kar je potrebno«, se pravi, da ga bodo s silo zgrabili ter protizakonito izgnali iz fare. V vsaki urejeni državi bi bili tega Mociboba takoj odstavili in izročili sodišču, da se zagovarja zaradi grožnje z zločinskimi dejanjem.

Pri nas je pa bilo drugače: Mosconi je predrzno izzivanje mirno požrl in župnik je moral zapustiti kraj svojega službovanja. Namesto zakona je torej zmagal Mocibob, katere-mu se ni nič zgodilo. Kak njegov predstojnik ga je v srcu imel morda celo za italijanskega »rodoljuba«, ker je tako odločno nastopil zoper hrvatskega župnika in s tem proti nezanesljivim Slovanom. (Dalje)

Ko se mu je zdelo, da jih je dovolj osuval s škornjem, je spet stopil pred vrste, si jezo ogledal škornje, ki si jih je bil pri tem poblatil, in nadrl še taboriščnega starešina. Ta je molčal in mu nato ponižno v pozoru poročal naše število. Toda SS-ovskemu častniku še ni dalo miru. Začel se je mračno sprehajati gor in dol pred vrstami in si privoščil še tega ali onega, na katerem mu kaj ni bilo prav. To je trajalo kake pol ure. Potem je odšel in taboriščni starešina je zapovedal razhod. Nismo pa smeli nazaj v barako, ker so jo medtem prometali in čistili.

Ves dan smo morali ostati na dvorišču. Počasi smo tavalili okrog po tistem rjavem blatu, iz katerega smo le s težavo vlekli noge, in skušali ubiti čas. Sesti ni bilo kam, razen na tla. Če smo bili utrujeni, smo kam počepnili in si skušali tako nekoliko odpočiti. Med seboj smo se le redki poznali, ker smo bili iz najrazličnejših dachauskih komand in barak. Šele zdaj smo sklepal poznanstva. Pozneje sem našel med tovariši tudi resnične prijatelje, toda zdaj sem se čutil zelo osamljen, in ta občutek je imel najbrž vsak med nami. Med nami so bile zastopane številne evropske narodnosti, od Norvežanov do Italijanov in Špancev. Tisti dan sem se seznanil z dolgim tehnikom Magnussenom iz Osla, ki je imel črne lase kot kak Sicilijanec, in skušal prevartiti čas s tem, da sem se začel učiti od njega norveških besed. Imel je tam le še enega rojaka, nizkega, čokatega fanta, ki pa je bil zelo redkobeseden in je postal pozneje še bolj molčeč, tako da

Tekma s smrtjo 4.

E. Z.

skoro ni bilo slišati besede od njega. Norvežani so mi bili že od nekdaj najbolj simpatični med vsemi drugimi narodi, čeprav sem jih poznal dotlej le preko romanov Sigrid Undsetove, Knuta Hamsuna, Johana Bojerja, Gabriela Scotta in drugih norveških pisateljev. Bil sem vesel, da sem se lahko spoznal s kakim Norvežanom, in to je bil edini veder dogodek, ki mi je ostal v spominu iz tistih prvih dni v Überlingenu, katerih se sicer spominjam kot neke daljne more in neskončne puščobnosti. V tistih dolgih urah tavanja po blatu in hudih slutenj se me je prvič lotevala ta tiha brezupnost. Skušal sem jo premagati, kolikor se je dalo, in razgovori z Norvežanom so mi pomagali pri tem. Tako se je moja domišljija vsaj nekaj časa ukvarjala z njegovo severno domovino, ki mi je bila neznana, a vendar blizu in ljuba. On pa je bil tudi vesel, da mi je lahko pripovedoval o njej. Najbrž so ga mučili podobni občutki kot mene.

Slabše je bilo s tistimi, ki jim domišljija ni bila v pomoč pri premagovanju tistih žalostnih, neskončnih ur.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Nogomet v Jugoslaviji in v Italiji

V nedeljo so se ponovno pričele tekme za državno nogometno prvenstvo Jugoslavije. Razen srečanja med Crveno zvezdo in Dinamom, v katerem sta se nasprotnika razšla brez gola (čeprav jih je sodnik nekaj razveljavil), so se vse ostale tekme zaključile z zmago domačih moštev.

Srečanje med prvaki in Dinamom je bilo precej izenačeno in igralci obeh moštev niso izkoristili nekaj ugodnih priložnosti. Grenak poraz (2:1) je v Mostarju doživela Vojvodina, ki je igrala dokaj slabo in je klonila pred domačim Velesom. Na Reki je Beograd na slabem in blatnem igrišču zgubil tekmo z domačo enajstorico (2:1). Budućnost pa je z enakim izidom odpravila v Titogradu moštvo Radnički. Tudi Sloboda je potovala v Sarajevo brez uspeha (0:1), v soboto pa je mlado moštvo Partizan premagalo enajstorico splitskega Hajduka (2:1).

ZATOPEK ŠPORTNIK DESETLETJA

Kdo je bil najboljši športnik v zadnjem desetletju (od leta 1950 do konca leta 1959)? Na pobudo neke nemške športne agencije so sestavili lestvico, iz katere izhaja, da se je v zadnjem desetletju najbolj odlikoval Emil Zatopek. Takoj za njim se je uvrstil ruski tekač na dolge proge Vladimir Kuc.

Vrstni red: 1. Zatopek (Češka-atletika), 2. Kuc (SZ-atletika), 3. Fangio (avtomobilizem), 4. Mathias (ZDA-atletika), 5. Coppi (Italija-kolesarstvo), 6. Sailer (Avstrija-smučanje), 7. O'Brien (ZDA-atletika), 8. Riviere (Francija-kolesarstvo), 9. Robinson (ZDA-boks) in 10. Johnson (ZDA-atletika).

Lestvica: 1. Crvena zvezda 18, 2. Dinamo, Vojvodina in Partizan 16, 5. Hajduk 13, 6. Radnički, Veles in Sarajevo 11, 9. Beograd 10, 10. Sloboda 9, 11. Rijeka 7 in 12. Budućnost 6.

Mnogo presenečenj je bilo tudi v drugi ligi. Mešti na lestvici sta med seboj zamenjala Borac in Split ter Odred in Lokomotiva. Bolj zanimivi so morda izidi, od katerih je treba omeniti zlasti krepko zmago (5:1) Splita nad Borcem, ki je niso pričakovali. Prav tako nepričakovani so tudi trije neodločeni izidi v Zagrebu, Sarajevu in Varaždinu. Zaradi neodločnosti svojih napadalcev je Odred zgubil tekmo proti Šibeniku (1:2) in enak izid sta dosegla Varteks v Varaždinu ter Željezničar v Sarajevu.

- - -

Poraz Italije v Španiji

V prijateljski nogometni tekmi v Barceloni je reprezentanca Španije v nedeljo premagala predstavništvo Italije z izidom 3:1. Španci so pokazali precej lepo igro in v drugem polčasu odločno porazili nasprotnike. Prvi polčas se je pa zaključil z izidom 1:0 v korist Italijanov. Najboljši igralci so bili Španci Suarez, Di Stefano, Martinez in Gento. Gole so zabili Lojaco (I.), Verges, Di Stefano in Martinez (S.).

Italijanska B ekipa pa je v Palermu porazila Spance z izidom (3:0). Vse gole je zabil napadalec Altafini.

V nedeljo bodo v Italiji odigrali 23. kolo državne prvenstva. Na sporedu ni posebno važnih sre-

čanj. Juventus in Internazionale bosta igrali na domačem igrišču proti ekipi Lazio in Bari. Milan in Fiorentina pa se bosta spoprijeli v Vidmu z Udinese in v Bergamu z Atalanto. Zanimivi bosta tudi tekmi Bologna-Spal in Roma-Padova. Ostala srečanja so L. R. Vicenza-Genoa, Napoli-Palermo in Sampdoria-Alessandria. Najboljši dosednji strelci so: Sivori (Juventus) 17, Hamrin (Fiorentina) 16, Charles (Juventus) 15 in Brighenti (Padova) 13.

Moštva druge lige so v nedeljo odigrala 25. kolo. Vodeča enajstorica Torino je v Benetkah zaigrala neodločeno (0:0); enak izid je dosegel tudi Lecco proti ekipi Sambenedettese. Catania in Reggiana, ki se držita vedno v ospredju, pa sta z lahkoto odpravili Catanzaro (1:0) in OZO Mantova (2:0). Triestina si je v Monzi priborila točko (1:1) in je sedaj na petem mestu lestvice.

Najboljši strelec je napadalec Torina Virgili.

Lestvica: 1. Torino 35, 2. Lecco in Catania 32, 4. Reggiana 28, 5. Triestina, Venezia in Marzotto 27, 8. Modena 26, 9. Catanzaro, Brescia in Simmenthal-Monza 25, 12. Verona in Messina 24, 14. Como 23, 15. OZO Mantova in Parma 22, 17. Cagliari in Sambenedettese 20, 19. Taranto 18 in 20. Novara 16.

- - -

ŠPORTNI MOZAIK

V mestu Varese je Gira-Bologna porazila košarkarsko moštvo Reyer-Venezia (56-60), ki mora tako zapustiti prvo ligo italijanskega prvenstva. Italijanske košarkarice so v nedeljo odigrale zadnje kolo prvenstva. Končna lestvica je naslednja: 1. Udinese 33, 2. Stock 32, 3. Standa 29, 4. OZO 28, 5. Fiat in Omsa 27, 7. Autonomi in Fontana 26, 9. Montecatini 20 in 20. Lubiam 18. Italijanski kolesar Pambianco je zmagal v dirki Milano-Torino. V etapni dirki po Vzhodu (Španija) je prvo mesto osvojil Manzanque.

Vojna poročila je načelnik glavnega stana general Arz prikrojeval po svoje. Edino slovanski zastopniki so v dunajski zbornici in doma jasno znali, kaj hočejo.

Grom topov na Piavi je naznanjal uro odločitve in morda svobode.

Nemški cesar Viljem je v zadnjem vojnem letu z vso silo zahteval od cesarja Karla, naj Avstrija zbere zadnje sile za poslednji zmagoviti — ali smrtni udar. Ob istem času naj bi nemške armade vdrle zopet v Francijo; avstrijski in ogrski polki pa naj znova začno napade ob reki Piavi.

Po prodoru pri Žagi in Kobaridu jeseni 1917 se je morala italijanska vojska v neredu umikati preko beneških gora, dalje čez furlansko ravan do reke Piave. Nekateri avstrijski oddelki so prišli po pontonskih mostovih že na desni breg.

Toda tu so obtičali. Sovražnika sta se zakopala vsak na svojem bregu in se obstreljevala noč in dan. Avstrijci so začeli naskakovati gorski sklop Grappa.

Vse je bilo le priprava za končni udar. Zavezniki so se organizirali. Nasprotja med vrhovnimi poveljstvi in generali so poravnali in februarja 1918 so ustanovili skupno vrhovno poveljstvo pod francoskim vojskovodjem Fochom.

Tudi cesar Karel je nastavljal nove generale. Stalno je obiskoval vojake po strelskih jarkih, a vse ni nič pomagalo. Bojevniki so izvečine predobro vedeli, da umirajo v blatu in lakoti za osvojevalne nemške načrte.

Podoben obup in otopelost sta zajela vse zaledje. Finančni minister je z Dunaja razpisal osmo vojno posojilo. Kdor je bil primoran, posebno uradniške pare, je podpisal posojilo. Drugi so se pa le posmehovali spodbujevalnim pesmicam, pisanim v c. kr. patriotskem slogu, kot je bila ta:

123

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

RADO BEDNARIK

Osmo vojno posojilo
naj bi srce omečilo!
Naj takoj podpiše vsak
v našo zmago tisočak!
Avstrija ostane naša!
Čast, zasluga bode Vaša!

Pa se je res le malokdo zmenil za čast, ki jo je obetal vojnoposojilni pesnik po vseh slovenskih listih. Tudi cesar Karel sam ni s ponovnim proglasom dosti dosegel.

Bržkone je tudi on iskal izhoda iz zagate, pa naj pelje v rešitev ali polom. Zato je brž sprejel nemško zahtevo po novi ofenzivi.

Nemci so začeli 21. marca 1918 napadati pri St. Quintinu, kjer so prebili angleško in francosko črto. Po novi zmagi na Chemin des Dames so nemške predstraže že dosegle reko Marno nekaj kilometrov pred Parizom. Nemški listi so že peli zmago.

Še en pritisk na italijanski fronti in južna ter zapadna Evropa bo nemška!

Zgrešeni računi

Računi avstrijskega maršala Conrada in Viljema II. so bili pogrešeni. Nista upoštevala, da pri obrambi ne odločuje samo orožje, temveč tudi duh.

Nemške vojake je malo navdušilo dnevno povelje vrhovnega poveljstva s praznimi besedami: »Vojaki! Presvitli cesar vam bo kmalu spet dodelil častno nalogo obrambe. Njegove visoke hiše in Njegove države. Zgrabili boste za orožje in spet zmagali.

Italijani se drže samo še z enim prstom na robu okna. Zadosti, da ga klecnete po prstih — in padel bo!»

Po takih proglaših je vojaštvo prevzela nervoznost. Slutili so, da jih bodo spet poganjali v klavnico. Na tirolski fronti se je posrečilo nekaterim, da so si rešili življenje z begom čez fronto.

Usodni dan je napočil. V jutranjem mraku 15. junija 1918 je bruhnil istočasno ogenj iz tisočerihih topov od Val Lagarina do morja. Avstrijski generali so imeli v načrtu zasesti Asiago in Grappo ter prijeti italijansko armado za hrbtom. V spodnjem toku Piave so avstrijske čete vdrle čez reko. Prodirale so že proti Mestram in Trevisu, kamor so upale dospeti že naslednji dan. Toda na severnem krilu, na hribu Grappa, niso mogli avstrijski cesarski lovci klekniti nasprotnika po prstih, da bi zletel dol. Nič niso pomagale pohvale in svetinje, ki jih je cesar Karel na bojnem polju podeljeval svojim Kaiserjägerjem, katerih general je bil on sam. Tisoči in tisoči so skrvaveli v najhujši poletni pripeki po skalnih obronkih gore.

Grappa je vzdržal!

Avstrijske čete onkraj Piave so ustavile prodiranje že pri Trevisu. A bile so skoro odrezane od glavnine. Le ponoči in še to vedno redkeje so stari vpoklicanci pri trenu donašali hrano in strelivo čez vedno bolj naraščajočo reko.

(Dalje)

38

za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eG
u
s
a
r
j
i**ZRELOSTNI IZPITI**

Ravnateljstvo slovenske višje realne gimnazije v Trstu sporoča, da je **treba vložiti prošnje za zrelostni izpit do vključno 21. marca 1960.** Pojasnila daje tajništvo zavoda v ulici Lazzaretto vecchio 9/II. vsako dopoldne od 10. do 12. ure.

NOV INZENIR

Prejšnji teden je na tehnični fakulteti vseučilišča v Padovi diplomiral za inženirja Zvezdan Likar. Prijatelji in znanci iz Krožka slov. izobražencev mu k lepemu uspehu iskreno čestitajo. Čestitkam se pridružuje uredništvo Novega lista.

DROBNI NASVETI

■ Torbice, pasove in čevlje iz laka lepo očistimo in jim vrnemo prvoten sijaj, če jih podrgnemo s krpico, namočeno v mleku in jih nato obrišemo z mehko krpo.

■ Male srebrne okraske očistimo tako, da jih čez noč pomočimo v 90% alkoholu, nato pa obrišemo in osušimo z žaganjem.

■ Predmete iz slonove kosti, ki so porumeneli, dobro obrišemo z mehko krpo in jih nato zdrgnemo z limoninim sokom ali 20% vodikovim superoksidom.

**OBJAVA KMECKE ZVEZE
IN ZVEZE MALIH POSESTNIKOV**

Dne 31. marca poteče rok za vlaganje davčnih prijav Vanoni. Tudi letos bomo te prijave izpolnjevali v uradih K. Z. in Z. M. P.. Prizadete vabimo, da se čimprej zglase v naših uradih v ulici Geppa 9. Stranke sprejemamo vsak dan od 8.30 do 13. in od 15. do 18. ure, razen sobote popoldne.

Tajništvo:
K.Z. in Z.M.P.

PLANINSKO DRUŠTVO — TRST

Planinsko društvo v Trstu priredi 27. marca ob mednarodnih skakalnih tekmah izlet v Planico. Vpisovanje vsak dan v uradnih urah v ulici Roma 15/II.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 20. marca, nedelja: 3. postna, Srečko
- 21. marca, ponedeljek: Benedikt, Nikolaj
- 22. marca, torek: Lea, Katarina
- 23. marca, sredo: Viktorijan, Oton
- 24. marca, četrtek: Gabrijel, Marko
- 25. marca, petek: Oznanjenje D. Marije
- 26. marca, sobota: Maksima, Emanuel

USPOSOBLJENOSTNI IZPITI

Prošnje za priustitev k usposobljenostnemu izpitu na slovenskem učiteljskem v Trstu morajo redni kandidati in privatisti vložiti do 21. marca t. l.

KROŽEK SLOVENSKEH IZOBRAZENCEV

v Trstu vabi na sestanek, ki bo v petek, 18. marca, ob 20.30 v društvenih prostorih v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je

RAZGOVOR O DELOVNEM NACRTU**SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU**

V petek, 18. marca, ob 20.30 na Kontovelu, v soboto, 19. marca, ob 15.30 v prosvetni dvorani

A. Sirk v Sv. Križu
Bratko Kreft

BALADA O POROČNIKU IN MARJUTKI

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477